do triſtis ſobrietas removenda pauliſper. Aliquando & inſanire, iucundum. Idem Plato, 1. de *Legib.* Anacreon. *Od.* 7. Cicer. 1. *Tuſcul.qq.* & Horat. 3. *Carm.* Od. 21. v.11. Stultam fecit Deus ſapientiam huius mundi; ut notat ipſe Profanus, lib.2. *Satyr.* 2. v. 4. & *Satyr.*3.v.3.

Iratus tibi; quòd vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. Quid fiet? Ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti. Sobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſsis. Incipe: nil eſt.

Horat.

Diſcite non inter lances, menſaſque nitentes,
Cùm ſtupet inſanis acies fulgoribus, & cùm
Aclinis falſis animus meliora recuſat.

3 Hoccine tempus inſaniæ, intolerabile niſi furenti; qui vagatur glorioſus, quia mentis impos. In Bacchanalibus vir induens muliebrem veſtem, ſimul induebat procacem fragilitatem, petulantiam effrontem & adriatrephiam; accipiens uti gloriam ampliorem ſexui ignominiam, a fœmina galeâtà, pudore depoſito, quia fugit a ſexu.

Licentior libertas inter Ethnicos.

Cum tympanis crotalis ac thyrſis, ſuis epulis immunda dœmonia paſcebant. Vide Auguſtin. 2.*Civ* cap.4. & 7. *cap.*20. Vives hìc, Chartar. in *Imagin.* à fol. 275. *Cultu perſonato, ut noſci non poſſent, licentioſiſsimè per urbem vagabantur, nullis verbis factiſque fœdis parcentes*; ut ex Macrob. & alijs vidimus in *Ephemerid.*

Macrob.

Ritus & cultus.

Eodem in tempora ſacra celebrata Soli, qui idem in mundo ac in cœlo, diverſa cultus ſpecie. Hac de cauſa *dextrà Gratias geſtaſſe, ſiniſtrà arcum & ſagittas Appolo fingitur*, Chartar. d. fol. 41.

Chartar.

Gratias Horæ comitabantur, quia *idem Gratiarum Numen atque Horarum*: idem fol. 353. filiæ dictæ Solis, ab Homero, 5. *Iliad.* à v.757. quibus ut earum commendaretur venuſtas, pro dotibus Apollo conceſsit Gratias.

Sol cum Gratijs Horis & ſagittis.

Altius myſterium latebat, quod uti indigna Gentilitas ignorabat. Plurima ſtultè finxit, ſed vera umbraticè retulit. *Signo Crucis facto, indice tanquàm horoligij cuiuſdam gnomone prominente, quadraginta ſignificabantur*: ſubdit Pier. Valer. *lib.* 37. *cap.*39.

Pier. Valer.

Unde ut patet, tempus erat quadraginta horarum, quo ſigno Crucis dicente Solis labores, Sol alienà ſpecie ornatus, ratione cultus hominibus deliris, fulgentibus radijs vibrabat ſagittas, atque conferebat gratias.

——— Longæva vetuſtas
Cuncta ſitu involvens, non res, ſed nomina delet.

Lucret.4.v.324.

Quid ſignatius & perſpicuius in noſtram cauſam, ut huius temporis corda fanatica expellant amentiam? Sol enim Iuſtitiæ occultus in Euchariſtia alia ſpecie, ut homines convertantur ad cor, dum de cœlo radiat lux, gratijs ſagittis conficit humana corda, per quadraginta horarum floridiſsima ſpatia. *Horæ, quæ cœlum claudere & aperire dicuntur, interdùm Soli tribuuntur* (ait Euſebius 2. de *Præparat. Evangel.* cap.7. Natal. Com. 4.*Mytolog.*16. & Chartar. d.fol. 354.) *interdùm Cereri.*

Euſeb.

In gratijs quadraginta horarum, tribuuntur utrique; Soli ſcilicèt, Cereris ſub velamine: equidem ſub ſpecie panis è Throno altaris, à Sole Iuſtitiæ Chriſto tela vibrantur amoris; ut ſtultitiam cordis, quam ſenſim infert fanaticus mundus, vincat panis intellectus. Horis claudere cœlum, & aperire, munus: demonſtrat tempus: igitur cùm ex affectu aut faſtidio conſtet eius calamitas vel felicitas: Horæ quadraginta cœlum inſanientibus claudunt, atque Solem ſequentibus aperiunt.

Quantæ demonſtrationes amoris Chriſti, 40. horarum & cultu & tempore.

4 Signo Crucis facto in horologio deſignantur quadraginta. Quorsùm Crucis teſſera? Ut ſcutum in hoſtium iacula obtineant humana corda. In illa invehuntur rapide, maximè in hoc tempore, tres hoſtes animæ, Cupiditas, Mundus & diabolus.

In carniſprivio triũphus hoſtiũ animæ.

Quo intuitu cor humanum, horum irruente cohorte, ponè ſcutum Crucis Chriſti, collocavit ingenioſè Hæften. 3.*Schol.Cordis*, lect. 9. & epigraphe, illud Thren. 3. 65. *Dabis eis ſcutum cordis, laborem tuum.* Ego dicerem:

Quo cuſtode procul pelle,
Rex Chriſte pijſsime,
Omne nefas inimici,
Mundo corde.

Eccleſ.

Cauſam promit ibidem præfatus Auctor. *Laborem Chriſte tuum, ut ſit illis ſcutum. Tua paſsio erit illorum protectio: tuus labor erit illorum clypeus; nam in labore & vulneribus Ieſu, eſt remedium noſtrum conſtitutum.*

Hæften.

Paſsio Chriſti ſcutum cordis.

Hoc propoſito exponitur modò paſsio Chriſti: *Tradetur enim Gentibus, & illudetur & flagellabitur & conſpuetur.*

Luc.18.32.

Intendit hominem habere ſcutum ad incurſus hoſtium: & nullum validius ad corda cuſtodienda, quam eius paſsio, eius vulnera & opprobria. Ni velis dicere (diceſque iurè) paſsionem recoli Chriſti, propter flagitia cordium iſthoc in tempore: igitur corruptis moribus, iterùm hominibus traditur tanquàm Gentibus; ut illudatur, conſpuatur & flagelletur. Iccircò ſimul objicitur homo cæcus, quem illuminat Chriſtus: non enim ita aberraret à mente, niſi impulſus cæcitate. *Ieſus iuſsit illum adduci ad ſe.*

Verſ.40.

En cæcitatis huius temporis collyrium, ut videant

Pſal.33.6.

deant cæci corruptelam morum. *Accedite ad eum & illuminamini.* Niſi ad illum hoc tempore accedat cor, ſine luce aberrabit cæca mens. Non illuminantur, qui non accedunt: cæcumque iubet adduci ad ſe, ubi apparet ad illuminationem fulgens Sol; ut per eius lucis radios, videat quam amens, dum cæcus, reſiſtens ſagittis amoris, pugnaxque gratijs, quas diſtribuit eius generoſum ingenium per quadraginta horarum notum curriculum: etenim modò oritur Sol in lucem, tenebrarum illuminationem; ut furentes cognoſcant oculorum ac mentis voluntariam cæcitatem.

Cur recolitur in Bacchanalibus?

5 In Oraculo Trophonij Numinis, iuxta Plin. *lib.* 31. *cap.* 1. duo ſunt fontes: *quorum alter memoriam, alter oblivionem affert.*

Plin.

Hoc in tempore oblivionis & memoriæ apparent fontes aquarum, oppoſitum in mortalium animis influentes effectum: equidem qui recordantur temporis, obliviſcuntur amoris; & qui Salvatoris recordantur, quæ mundi ac eius vanitatis actutùm obliviſcuntur: equidem cùm apud illum ſit *fons vitæ*, & in eius lumine videatur lumen, quo eliminantur tenebræ; qui accedit ebrius charitate ad fontem, ut voluptatis potu gratiarum bibat torrentem; deguſtatà gratià, & luce viſà, voluptatum, illecebrarum mundi nec memoria.

Quare apparet tunc fons vitæ?

Pſal.35.10.

Fabula nota Ulyſsis, qui nave vectus, ut pateret portus, mirà arte vicit Sirenes, quæ navigantes fallebant, ac in eorum ruinam voce, tibià, lyràque cantabant. Dixi, *Tom.*5. *T.*10. *D.*2. *à n.*9. expreſſa exempla eſſe inimicorum animæ, ad aurem mulcentium, verùm in audientium præcipitium. Haud aliò inſidiantes voluptates propinant, niſi ut bibentes barathrum uſque præcipites eänt. Ulyſſes periculum cognovit, ſocios arte ſurdos fecit, & ſe ad navis malum ligavit, atque devictis Sirenis in portum appulit. Quamobrem in propoſitum lemma emblematis, apud Picinell. *Mund. ſymbol.* lib.3. n.163. *Canitis ſurdis, canitiſque ligatis.*

Picinell.

Quandiù vivimus, remigantes vitæ naviculà in patriam tendimus. Vid. *Tautol.*3. *D.*3. *n.*10. & *T.*9. *D.*4. *n.*6.

Sirenum fabula.

Occurrunt Sirenes voluptates, alliciunt animæ hoſtes: verùm ſi ſurdeſcimus, & malo crucis ligamur; inimici præcipites corruunt: igitur deficiunt, dum corda illorum vocum non recordantur: fauſtèque animæ in gloriæ perveniunt portum mirabili nave, cuius Chriſti Crux inſigne, panem portante de longè.

3.Reg.2.43.

Præcepto præcipi: eſt ſententia Tautologiæ. Ratione præcipere, conatus eſt in cœli directione. Huius ordinatio opponitur delirijs quæ præcipiuntur à mundo. Unde ſi corda propter cœlum Cruci figuntur, & ad mundi mulcimina obſurdeſcunt, irritum mundi in præceptis delirium; quippe ſurdis, ligatis non eſt præceptum.

6 Vita humana propriè dicitur Comœdia: Auguſtus orbis dominus, cùm in fine temporis, in quæ vidiſſet inſumptum & tritum tempus, amicis dixit: *Satiſne bellè in imperio perſonam meam, mimumque vitæ egi?* Illis annuentibus, addit: *Valete & plaudite.* Sueton. in eo *cap.*99.

Sueton.

Senec. *Epiſt.*77. *Quomodò fabula, ſic vita.* Epiſt.80. ſubdit: *Sæpius hoc exemplo mihi utendum eſt: neque enim ullo efficacius exprimitur hic humanæ vitæ minus; qui nobis partes has, quas malè agamus, aſsignat.* Iuvenal. *Satyr.*14.*v.*265. *Humana negotia, ludi.* Palladeſque 1. *Antholog.* carm.17.

Senec.

Vita hominis ſcena ac fabula.

Scena hæc eſt vita & minus: vel ludere diſce
Seria poſtpones, vel cruciare miſer.

Pallad.

His quadraginta horis producitur in ſcenam actus Sacramentalis, cuius perſonæ tres: Auctor & actor Chriſtus, hiſtrio tempus ethopœius homo: ſive imitator morum. Tempus relationem proferet, ac vividè affectus exprimet (Pro rudibus in lingua Latina, vernacula eſt neceſſaria) *El tiempo echarà la relacion, y tendrà bien que ſentir.* Chriſtus agit verè perſonam, igitur verè exiſtit per apparentiam. *Hace bien el papel, porque en apariencia repreſenta en realidad.* Si genius, & inclinatio iuvant in expreſsionem affectuum, ſenſumque verborum; partes agit homo apprimè, nihil agendo; quippe in tempore ex relatione importuno, ſentit ſemper contra ſenſum. *Si el natural hace que ſe ſienta bien, el hombre ſiente mui bien; porque olvida el natural.*

Perſona, cultus, ſcenæ & partes actus Sacramentalis.

Prodit tempus in proſcenium, ætate canum, cæterùm cultibus, eſtò ridiculis, floridum: latetque furor, qui videtur candor. Hominem ſcena videt nudum, ſed eleganter ornatum: igitur auget commendationem gratiæ & venuſtatis, dum exuit cordis atque corporis paſsiones. Chriſtus illuſtrat theatrum peregrinà ſpecie, inviſibili decore; & apparet glorioſus, alienà ſpecie occultatus. Titulus actus Sacramentalis in quadraginta horis, *Amoris obſequium, in amantis ſtudium*: Profanus uti dixit Hiſpanicè: *Finezas contra finezas*: ideſt, ſingulares demonſtrationes amoris in amorem ſingularem. Exponit offerens tempus in menſis lances, dapeſque vellicantes vel palati faſtidium, guſtu delicatulo; quas protinùs reſpuit homo. Hæc profectò amoris demonſtratio in cordis fidem: Chriſtuſque homini rependit amorem; quippequàm eſurientem eo pane alit, qui de cœlo deſcendit. Urget in po-

potus tempus, dulcia miſcens, mulſa evolvens, ut lateat calicum fæx, inclinans ex hoc in hoc ebrius pocillator; cæterùm homini eſt horror: Flamma cordis obſequio nitet: amori ſtudet: Chriſtuſque generose reſpondet; ſiquidem ne ſiti areſcat pectus, eſt ſanguis, qui verè potus. Ne tempus rubore cadat, frigidèque recedat; aſtu mundi, ſuggeſtione dæmonis, illecebrà cupidinis, obijcit commutationem veſtium, larvaſque ludionum. Ornatus hominem tædet, facilitatem faſtidit; quia contra naturam fovet vitalitatem, quiſquis commutat cum fœminis veſtem. Non tantùm ignis, ſed vehementia amoris eſt: flagrat in pectore cor, ſed haud fugit Chriſti obſequium in huiuſmodi ſtudium: igitur ita transformatur homo; ut maneat unus cum Chriſto, & Chriſtus maneat in eo. Si ſiccine theatri feſtivitas, dividendus eſt Actus in ſcenas.

Chriſtus ſacramento Euchariſtiæ hominū reſpondet amori.

7 Intendite. Chriſtus dicit: *Caro mea verè eſt cibus.* Quorsùm *Verè*? Quomodò verus, ſi in Actu Sacramentali duntaxàt apparet cibus? Heliogabalus pictas epulas & dapes apponebat epulonibus. *Sæpe ceream cœnam* (ait Lampridius, in eo) *ſæpe ligneam ſæpe eburneàm, aliquando fictilem, nonnunquàm marmoreàm, vel lapideam exhibuit: ita ut omnia illis exhiberentur videnda de diverſa materia, quæ ipſe cœnabatur, quùm tantùm biberent per ſingula fercula, & manus quaſi comediſſent, lavarent.* Elucent huius temporis ludibria, riſu accepta, convivis grata, quaſi fel in offa, melle lita; quippe cibus duntaxàt in apparentia, vel apparentia cibi adverſus ſenſum voluptatumque palati. Chriſtus econtrà cibi exponit veritatem, exhibens duntaxàt panis ſpeciem: igitur ſine ſubſtantia in apparenti pane, includitur ſubſtantia cibi veri: nauſeatque mundanus veſculus ſuper cibo iſto leviſsimo; quippe accidentia cibi abſque ullo prorsùs ſubiecto: menſaque pane expoſita, ſine panis ſubſtantia; eſtò contineat ſuperiorem dulcedinem, & omnis ſaporis ſuavitatem, quam deguſtat accipiens mundum cor: equidem non videre accidens eſt.

Ioan. 6. 55.

Heliogabali menſæ.

Æl. Lampr.

Hoc Domini donum, hanc ſpeciem munere Chriſti. (Paulin.)

Ut canit Paulin. *Natal.* 10. v. 194. Hæc dulcedo hominem invitat, qui deſpecto tempore menſæ lubenter appropiat: rependiturque gratijs promptitudo humanæ voluntatis; quia relinquit pro Chriſto ſervitutem, delicium inſani temporis.

8 Nobile Euchariſtiæ ſacramentum ſignatum fuiſſe per agnum in Ægypto à filijs Iſraël immolatum; aſſerunt PP. Adi Gregor. Homil. 22. in *Evangel.* Auguſtin. in *Ioann.* Tract. 55. Ambroſ. 1. in *Hexaëmer.* cap. 8. Quapropter Alcim. Avit. lib. 5. Geneſ. à v. 244. canit.

Inter labentis ferventia munera mundi,
Sanguis ab inferno miſeros Pharaöne redemit, (Alc. Avit.)
Ægyptique dèdit ſalvos evadere terram.
Ergo agnoſce tuum in nobis Rex Chriſte cruorem.
Atque tuos educ Ægypti è carcere ſervos.

Fulgent quæ mirabilia in Ægypto, per ampliùs & perfectius in Auguſto Sacramento. Decreto Dei volunt relinquere terram, ſenſitque Ægyptus ſervorum nauſeam; arcereque ſolicitavit fugam, cognoſcentibus accolis tanto tempore expoſitam ab Ægyptijs voluptatem; nil aliud eſſe præter turpem ſervitutem. Hoc in tempore à Domino inſtituitur per Moyſen Agni immaculati ſacrificium: *Tollat unuſquiſque agnum.* Hoc ſacrificium urgebat, ut poſsint exire in aliud à Domino indictum, nimirùm ſpatio quadraginta horarum in deſertum, Ægypto amandatà, ut munda eſſent ac libera corda. *Deus vocat nos, ut eamus viam trium dierum in ſolitudinem, & ſacrificemus.* Cap. 5. 3. Illotunc, ut ait ex Eupolemo Euſeb. 9. de *Præparat. Evangel.* & ex utroque Alapid. in Exod. 1. 10. *Hebræos diverſà quàm Ægyptios veſte indui Rex iuſsit; ut ita riſui & vexationi omnium eos exponeret.* Dialecto noſtrà: *El trage era de maſcara, provocativo à riſa.* Modo ſcitur plenè, quare tunc inſtitutum ſacrificium Agni. Si ſacrificium peragendum in deſerto; quare ergo perficitur in Ægypto: Vocavit Dominus, ut ludicra relinquerent ſuperſtitioſæ terræ; & actutùm reſponderunt vocationi. Obedientię & amoris eſt obſequium: unde cum Deus vellet cordis munerare ſervitium; contulit (quod amplius) in ipſa Ægypto ſacrificium Agni, utpotè typum Euchariſtiæ ſacramenti.

Exod. 12. 3.

Veſtes Iſraëlitarum in Ægypto ridiculæ.

Euſeb.

9 Reſpondet Dominus fervori hominum in ſpatio quadraginta horarum, dum abdicunt mundi facetias, temporis gratias, ſeu potiùs iniurias, fictas ridiculaſque perſonas, gulæ dapes, Bacchi potationes, Veneris ignes, foventes cupiditates, voluptates, voluntatis illecebras, in quibus etiam rationis captivitas; quippe fixa in Deo voluntas: quare cùm vehementiæ amoris pectoris reſpondeant amoris cœleſtis demonſtrationes; ut corda gaudeant ſingulari beneficio, occurrit Chriſtus glorioſè mirabili ſacramento. Par pari redditur, imò vel tempore ſuperplenè obſequium ſolvitur: equidem quia triduò tempus & mundi vanitatem homo relinquit; in Euchariſtia Chriſtus per tres continuos dies faciem oſtendit. Triduò propter Chriſtum ſuſtinent famem, nec habent quod manducent: non eſurient, quippe ſuſtinentes per triduum famem; triduò coram oculis habebunt panem cœleſtem. Agnus datur Iſraëlitis ex ſacrificio deguſtandus, & in ipſo fervore perſecutionis, ſubdit Alapid. d. *Ut hoc quaſi felle, mel & delicias Ægypti, Hebræis ad illas anhelantibus inſipidas redderet.* Efficacius ſacramentum Euchariſtiæ, debacchante cum Mundo furioſo tempore, & conficiente embolia, ut irretiantur tricis incauta pectora: igitur qui guſtaverit, quanta ſacramenti ſuavitas; delicias mundi arbitrabitur inſipidas. Priſci Volupiæ haud conceſſere corpus (vide Heſiod. in *Theogon.*) quia veram duntaxàt capiebat animus; cùm univerſæ mundi, uti apparentes deliciæ ſint nugaciſſimæ nugæ. Cupido (finxerunt) haud valebat trahere corda, quia eius gaudia non erant apparentia. Rumpebatur ſentiens averſionem; neſciens, cùm eſſet amor, faſtidij originem: maximè abeuntibus cogitationibus hominum, poſt mundum vanum; etiam in delicijs acerbum. A cœleſti Venere, ſive Urania conſilium accepit, quòd corpus ad erotica ſumeret. Confecit philtrum: apparuit, corpus averſis oſtendit; & illicò flagrans corda hominum ad ſe traxit. Ultrà procedit fictio, ut hominis Amoris ſtudio reſponderet affectio.

Mundi odio occurrit amor Chriſti in Sacramento.

Alapid.

Hoc cœleſti pane, inſipidæ mundi deliciæ.

Volupia & Cupido ſine corpore.

10 Cùm vagaretur per aëra, ſagittiſque ſolicitaret corda, ut ſubijceret blanditijs hominum voluntatem, nonnunquàm vel indignè dignatis offendebat offenſus ingratitudinem; quin nec ſignum redamationis ullum micaret, etſi præclara in affectum pro hominibus perfeciſſet. Quid non pro voto vehemens cogitat affectio? Inſtruxit pharmacum, quod dedit homini in cibum, quo ſumpto ſuaviſsimà violentia uſque in iugum traxit corda, ſequentia amorem, quin ducentem ſcirent, cæcà voluntate, atque faſcinato pectore. *Fuit iſta compoſitio* (ait Marcell. de Piſſed. Homil. 3. de *Euchariſt.* mihi pagin. 265.) *ſingularis pharmaci; ut malagma reciperet particulam carnis & ſanguinis.*

Philtrum illius.

Piſſed.

Sic longæva fuit, ſed non damnoſa vetuſtas. (Alcim. Avit. d. v. 452)

Nobis ergo liceat, ſacris miſcere profana: igitur articulus, quicquid Græcia mendax audet in hiſtoria. Quæ non egit erga nos exæſtuans amore Chriſtus; ut in ſuum raperet pectus! Semper à mundo raptus faſcino, fugiebat felicitatem infelix homo, pertæſus amorem, & in illo retorquens ingratitudinem, efformans in vulnera pravas cordis ſagittas, dum amplius amor propendebat in gratias. Pridem tempus ſequebatur: modò tempus obliviſcitur. Unde in tempus & mundum horror? Ex philtro quem confecit ingenioſus amor. Expoſuit hominibus in chariteſiam inſignem & ſuam carnem & ſuum ſanguinem. Sic conficitur agogima, quo trahuntur ad nutum corda, quantunvis rebellia: hominique redit pectus; quod illecebris præſtigiavit mundus, iacetque uti inſanum tempus; quia mulcimine philtri, lenocinio chariteſiæ ſequitur Chriſtum vulnerata voluntas, unde amor in præcordia pro ſagittis vibrat gratias.

Chriſtus ſacramēto trahit corda.

11 Inimici animæ modò ex temporis deſpecti relatione; mutuò poſſunt dicere quod olim Phariſæi: *Videtis quia nihil proficimus? Ecce mundus totus poſt eum abijt.* Mundus totus iam mundus abit, & avidè poſt Ieſum, quaſi extra ſe. Nunquàm magis mentis compos, quàm ubi qui inſanus extra ſe fuerit mundus. Unde oblitus in vana propenſionem, qui gravi corde diligebat vanitatem. In Euchariſtia philtrum datum amoris, confectum ex pretio eius carnis & ſanguinis. Philtro trahit, homo ſuavitate eſt: rapiturque è pectore cor, dum præguſtatur ſuavitas; quippequàm trahit ſua quemque voluptas. Unde cùm in hac forma univerſo mundo conficiat philtrum; hæc forma traxit ad ſe incantatum mundum totum.

Ioann. 12. 19.

Philtrū cordium eſt.

En ipſe allectus Rex Maximus, Optimus, ad ſe
Nos rapiens, dirà morte carere facit. (Achil. Bocch.)

Accinit Achilles Bocchius, *Symbol.* 78. Nactus eſt cordis propoſitum per carnis & ſanguinis philtrum; nimirum eſſe delicioſè cum filijs hominum: quorum corda fortiter & ſuaviter traxit; quia qui vinxerat, in captivitatem glorioſè vicit.

12 *Nunc iudicium* (ideſt, damnatio) *eſt mundi: nunc princeps huius mundi eijcietur foràs; &* (pro *Quia*) *ſi ego exaltatus fuero terra, omnia traham ad me ipſum*: dicebat Aſſertor N. turbis exponens effectus tradendæ carnis & ſanguinis. Cuncta ad illum in cruce ventura, quippe illecta, ab illoque attracta. Cuncta? Utique. Carnem & ſanguinem ibi hominibus tradidit, ex quibus chariteſiam in attractionem compoſuit: formatoque philtro, viſa hominis excantatio; quia nec manſit ullum cor, quod non traxerit ad ſe. Subeſt cauſa in eadem ſententia. *Tunc*, ait: verùm quare *Tunc*? Magnes, ni detineatur tendit in polum. Non ſecùs corda hominum tendunt in cœlum. Hæc inſatua-

Verſ. 32.

Et *pro* Quia

Traxit corda cuncta.

tuaverant falſis delicijs dæmon & mundus, ut floridum voluptatis non prætermitterent tempus, vellicantes pronam indolem, ac illecebris nectentes captivitatem. Detinebantur à tyrannis, ne poſſent iugum excutere ſervitutis, nec gravi ad ſenſus dulci catena elevari ſursùm corda: hæcque Chriſtus ſuaviùs traxit in crucem, dum contulit libertatem; quia ne præoccuparent aſtutà panurgià pectus, eiectus foràs tyrannus mundus & diabolus. *Tunc*: uterque uſus eſt tempore, ut inſidiaretur cordi: quorum embolijs pectora faſcinata, ne ſummo amori reſponderent corda: factoque philtro ex carne & ſanguine in cruce, vincta corda victa traxit; quippe exactores tyrannos, qui captivaverant, vicit. In Euchariſtia paſsionis Chriſti recoluntur miracula cum memoria. Hæc ſunt ſigna, quæ faciebat ſuper his qui infirmabantur; quippe ſi corda non tracta, infirma: quem ſequebatur multitudo expers infirmitatum; igitur corda iam deguſtaverant philtrum. Hac de cauſa qui aderant ad Calvarij ſpectaculum, & videbant quæ fiebant; *percutientes pectora ſua revertebantur*. Ita? & iurè: triſtes victis inimicis vafris percuttebant pectora; eò quòd aliò decepta abijſſent errantia corda. Nunc videtur in Sacramento, quod tunc factum in Calvario. Nunc iudicium eſt mundi, cuius cognita futilis vanitas: nunc princeps huius mundi eijcitur foràs. Hoc in tempore uterque in hominem mulcimine pravo exercebat tyrannidem: nuncque uterque victus, foràs ciectus; quippequàm victo tempore à chariſteſia, ad ſe Chriſtus traxit corda, dulcedine catenata: patuitque cœleſtis panis efficax philtrum amoris. Vulgò vividè: *Porque perſeveraſſe en el hombre la fineza: dióle zeloſo echizos en la comida.*

Ex mundi atque dæmonis ruina.

Luc. 23. 48.

13 Aliud embolium cogitat tempus, ut prævaleat potus; ſi inanis ad deceptionem illecebroſus cibus. Neceſſe erat ingeri in comœdiam etiam à tempore ſcenam mimicam, ſeu fabulam Attellanam. Vide Adrian. Turneb. 3. *Adverſar.* cap. 17. Non novum temporis ludibrium: habet enim genium deſultorium. Quod gratiſsimum palato, & quod facetum à Priſcis dicebatur *Lac Iovis.* Noſtrates dicunt: *Saynete*, quaſi illecebras gulæ. Has cogitavit in debellationem cordis humani tempus, ut cederet propter vulnus: aliter invencibilis, quem non mulceret lac Iovis. Homo propter ſacramentum renuit poculum. Inclinat ex hoc in hoc: liberaturque à morte, quia vult potiri in potu pretioſo ſanguine. Calix olim fuit teſſera mortis, quo exhibebatur cicuta damnatis. Adi Diogen. Laert. in *Vit. Sacrat.* Chriſtus alium calicem propinat hominibus. Vitæ Chriſtus, mortis tempus: *Qui bibit meum ſanguinem, habet vitam*: & cùm potus verus ſit, qui vitam ſitienti dat; non poteſt homo temporis ut verum habere potum, quo porrigitur venenum ac veneficium. Cæcè ſenſu uti ſomnianti aliquid ſuave videre videtur; verùm fallitur: tantæ enim inauratæ dulcedinis nil videt apertis oculis. Vide dicta *Tom. 3. T. 12. D. 5.* Ex vino & melle fit cæcis oculis collyrium inſigne. Hoc tempore, quo largus hilarat convivia Bacchus; aŏraſiam mittit in oculos tempus. Homo cùm ſuffuſione laboret, videre ſe potum videt; ſed apertis oculis ſuavitate dulciſsima cœleſtis calicis, potum ſequitur verum; quoniam in potu temporis duntaxàt videt embolium, ſcenam verſatilem, oculorum deceptricem: equidem cùm non ſatietur, ac in Sacramento vivificè reficiatur; inter utrumque calicem per effectus, diſcernit qui verè potus.

Totus deſpicitur mundi, Salvatoris calice.

Ioan. 6. 54.

Qui ſalutaris; ubi mũdi vaſa mortis.

Sic fruimur dulci nectare & ambroſià. Boech. d.

14 Obſervatum ab Aſtronomis Serpentem & Craterem oriri ſimul. Adi Iovian. Pontan. lib. 3. *Uran.* & quæ diximus in *Ephemer. Iſagog. Iul.* à n. 20. Scribitur in cœlo, quod hoc in tempore uſuvenit mundo: igitur contra cœlum dum mundus exultat cratere, neſcit in damnum miniſtratum à ſerpente. Crater eſt, quo ſerpens ſatagit inebriare mentes, ne homo conſideret ut ſopitus vaſa mortis: equidem ſi aliquatenùs vigeret ratio, dum tempus bacchatur luxu; cognoſceret ſanè, ut caveret periculum, in cratere ſerpentis nil eſſe præter venenum. Plures agnoſcunt quaſi in cœlo rutilantem à ſerpente craterem, & fugiunt in calicem cœleſtem. Eſt hoc in tempore amantium fides, quæ remuneratur exceſsivi dono amoris; quoniam amantibus favet, illis conſulit, atque diligentes diligit: collocatque pro ſigno alexipharmaci ortum ſerpentis atque calicis in cœlo; quoniam nulla efficacior antidotus in potionem virulentam ſerpentis, niſi ſanguis divinus, quem cœleſtis habet calix.

Adverſus calicem mundi, ſanguis Chriſti.

Protulit irriguos populis ſitientibus hauſtus: Alcim. d.
Porrexitque ſuis ſacro de vulnere potum. v. 462.

Calix Domini *præclarus* dicitur & *inebrians*: Eſt calix colubri, & calix Chriſti. Verùm in quo calicis Chriſti claritas, ut illum avidè in potum amplectatur voluntas? Calix colubri influit in memoriam temporis: calix Chriſti deſtruit huiuſce memoriam calicis: habetque ex ebrietate ſingularem, pretioſam claritatem; quia non relinquit in ſerpentis calicem ullam mentis cognitionem. Bibitur calix ſerpentis, tempore pincernà, quandiu temporis fatui perſeverat memoria; qua vigent ſenſus, & ſepelitur ratio. Ex Euchariſtia floret ratio, mortuo ſenſu: etenim ſimulatque cum calice apparet Chriſtus & ſerpens cadit & tempus.

Pſal. 22. 5.

In quo Chriſti calicis claritas?

15 *Cecidit, cecidit Babylon, habitatio dæmoniorum, & cuſtodia omnis ſpiritus immundi.* Quænam hæc? *Mulier habens poculum aureum in manu ſua plenum abominatione, & immunditia fornicationis.* Sæpe multiplicantur ſine termino peccata, quoniam deaurantur, ut faciliùs potentur, etiam abominabilia. *Unà horà deſolata eſt.* En hypotipoſis gentilium Dionyſiorum, quo tempore corda in hilaria ſe effundunt; quia gloriatio ex privilegio temporis, non apparere homines rationales: at cecidit & unà horà deſolata, quæ inebriabat calicis veneno corda. Unde clades tantæ molis & plauſus? Præclarè in calicem demonſtrat calicem Chriſtus; qui inebriat hominum mentes, ne ſit memoria calicis Babylonis: unde cùm abominatio criminum, habitatio dæmoniorum cadat, in nihilque redigatur, ſi calix quia venenatus oblivione deſpicitur; fulget claritas calicis Chriſti ex ſubita Babylonis deſtructione: equidem apparente in Euchariſtia; illecebrarum, errorum Babylonis nec memoria.

Apoc. 18. 2.
Cap. 17. 4.
Sup. v. 19.

Eo evaneſcit potus immũditię.

16 Promittitur eiuſmodi felicitas à Domino per Oſeam. Proterva Synagoga legis & rationis, volens excutere iugum; identidem dicebat: *Vadam pòſt amatores meos, qui dant mihi potum.* Celebrentur Hilaria, efformentur tripudia, ut ſequar gaudia, quæ etſi vana, ferunt tempora. Exoſus Deus beſtiales cogitationes, quippequàm etiam miſericors plectens; minatur exterminium gaudiorum, hilaritatis plaudentium; quoniam ſi illecebræ ac nugæ cum tempore inoleverе, exoleſcent cum tempore illecebroſæ nugæ. *Nunc revelabo ſtultitiam eius, & ceſſare faciam omne gaudium eius, ſolemnitatem eius, & omnia feſta tempora eius.* Unde Domine plauſus gaudiorum deſtruxiſti tempus, etiam in tempore plauſus? *Neſcivit, quia ego dedi ei* (reſpondet) *frumentum & vinum.* Quid quòd ſciret, ut à futilibus gaudijs reſipiſcens ſeſe averteret? Multum ſupramodùm. Frumentum & vinum typus ſacramenti Euchariſtici (Vid. D. Thom. *Opuſc.* 57.) potionis ſæculi illuſtris alexipharmaci. Tempus Hilariorum oſtendit vacua feſta, gaudia inania, queis prono pectore potantur venena: Deuſque illorum cum tempore promittit ceſſationem, dum tempus ampliorem oſtendit ſolemnitatem; igitur in Sacramento contra ſæculi ſtultitiam, ſimulatque apparet Chriſtus, gaudia deſtruit, & feſta tempora eius. Quærebat in mortem pro potu amatorum calicem; & in ſuo calice Chriſtus miniſtrat ſalutem: equidem cum illuminet in veri gaudij cognitionem hominis intelligentiam; gaudia temporis & feſta cognoſcit ut ſtultitia. Felices Catholici qui cognoſcunt, quid ſit ſacrum frumentum & vinum; quippe panis cœleſtis, & vinum germinans virgines: quibus proculcatis ludibrijs ſæculi, larvis gaudij; non ſolùm fovent cordibus gaudium, ſed gaudium plenum.

Oſee. 2. 5.
Verſ. 10. & 11.

Et mundi gaudia videntur ſtultitia.

17 Sagittæ temporis dantur in irritamen amoris, ſed deſinunt in lachrymas, quas cor evanidum retur ut dilectionis ſagittas. Falſa profectò dilectio, uti munus Deianiræ marito.

Mittere quæ vires defecto reddat amori.
Dona det illa viro mandat, capit inſcius heros.
Incaluit vis illa mali, reſolutaque flammis
Herculeos abijt latè diffuſa per artus.

Ovid. 9. *Metam.* fab. 3.

Quod in expreſsionem amoris fuit munuſculum, fuit verè venenum; quod quem leviter tetigit, uſsit & flammis extinxit. Aliter Chriſti ſagittæ, tinctæ amore in eius pretioſo ſanguine: igitur cùm in corda vulnerata ſit vitalis, noſcunt ſtultitiam & venena temporis. Sanè ut illecebræ falſa gaudia titillant, verùm immemores uſque in cœlum elevant. Iucunda fabula à Priſcis indicatum propoſitum (ſi ſpiritus in bello de appetitu mulcente reportat triumphum) in raptu Ganymedis in cœlum iuſſu Iovis, latrante in Ida cane reſpicienteque ſursùm; dum puer ab aquila elevaretur in cœlum. Epigraphe ad rem elato per auras: *Vera in cognitione Dei cultuque voluptas*: ait Bocchius d. ſubditque metricè.

Sagitta Chriſti amoris & mundi.

In cœlũ aſſumptio, quò à ſæculi delicijs longior remotio.

Qua mens lætitià effertur ſecura tuendo
Divinam ſpeciem? Hìc nectar & ambroſia.
Intereà canis obſcænæ latratus in auras
Sævit nequicquam: hæc bruta cupido hominum eſt,
Quæ furit inferiùs: ſublimis at ille triumphat.

Achil. Bocch.

Modò obtineatur triumphus, latret ergo tempus, latret appetitus, deſiderij incendens focum; ſiquidem ſurdus ſublimatur ad cœlum.

18 Ultima huius actus ſcena eſt munus amoris, quo tranſmutantur corda. Haud tempus mutationibus valuit vincere hominem, & aliam cogitavit fictionibus in mul-

cimen. In veſtiario præludium varijs diſcoloribus pittacijs ſimulavit in embolium; ut novitate ridiculà, novitate coloris, eſſet ad oculum ſcena verſatilis. Oſtendit ſe in orcheſtra geſticulator rara figura; ut magis ſpectatores alliceret, quia propter fictionem ſimulatio fucata magis placet. Movet fatua, minimè oculata corda; quippe fraus patet, dum repræſentando fingit: caditque in illicium induſtria, quia prudentibus diſplicet apparentia; & per Sacramenti ſumptionem, poſſunt in figura hominum habere divinitatem. Heterodoxi, maximè Novatores, aſſerunt Euchariſtiam verè eſſe comœdiam; ubi apparet haud Chriſti perſona, ſed figura. Collimarent, aſtruentes ſub aliena accidentium figura eſſe perſonam: videtur in accidentibus panis ſpecies, ſub quibus præſentia corporis. Ita Chriſtus proclivis in corda hominum, ut ſiccine miraculis ludat in orbe terrarum. Negat hæreticus, quia impoſsibilia, tanti amoris obſequia; quùm Chriſtus præ amoris flamma, ſuperet impoſsibilia. Hinc hoccine ſacramentum auguſtum dicitur novum atque vetus teſtamentum. Habet ex veteri figuram, ex novo verò præſentiam: quia alieno ſpecierum habitu, latet perſona Chriſti mirabili ſacramento: quod quidem apparet comœdia nova, quoniam ſub accidentibus alienis vera ſubſtantia. Vividiùs vernaculè: *La ſubſtancia en agenos accidentes, y la repreſentacion en realidades.*

Ultima ſcena temporis in carniſprivio.

Cur ex ſanguine Chriſti novum atque vetus teſtamentũ.

19 *Hoc facite in meam commemorationem*: dixit Chriſtus diſcipulis, dum Sacramentum inſtituit. Unde Eccleſia: *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis.* Quomodò perficiendum ſacrificium in eius memoriam; quo credimus firmiter, ac veneramur præſentiam? Ibi non eſt, quia eius ibi ex cultu memoria fit? Deſtruatur os loquentium iniqua. Amplius inter prodigia miraculum, quòd ibi Chriſtus repræſentaret ſeipſum. Quid enim comœdia ſacra de novo haberet, ni ſeipſum Chriſtus in illa repræſentaret? Inter bella civilia, ab Henrico IV. Galliæ Rege parta victoriâ; eius memoriam comœdiâ novâ celebravit in aula. *Ibi etſi perſonatus ſuas egit partes Henricus*: ſubdit Piſſed. *ſect.* 5. ex P. Matthæo. Articulus ad unguem ſacræ comœdiæ exprimit novitatem. Peperit Chriſtus & pretio ſanguinis, & diſpendio vitæ victoriam inſignem; qua debellavit & mortem & dæmonem. In Sacramento quo celebraremus victoriæ memoriam, novam inſtituit prodigio ſingulari comœdiam. Duntaxàt intereſt diſcrimen habitus. Modò ergo candidus, qui in conflictu rubicundus. Mutavit theatrum, quoniam in victoriæ memoriam conſtituit thronum; qui quidem etſi perſonatus (ut ita dicam) per ſacramentales ſpecies; ſuas agit mirificè partes: quandoquidem hic ſui corporis realis vera ſubſtantia, mirabili prorsùm, ineffabili ſacramentali præſentià. Obſerva phraſem Paulinam, quam primo aſpectu arbitraberis impropriam. *Figura ſubſtantiæ Patris*, Chriſtus ab illo dicitur. Improprium ſanè videtur; quippe in Deo totum eſſe ſubſtantiale. Quomodò literaliter ac catholicè intelligenda ſententia; diximus, *Tom.* 5. *T.* 3. *n.* 65. *&* 82. In expreſſionem novæ comœdiæ ſacramentalis retorquenda concinnitas vocis. In Euchariſtia ſubſtantia corporis Chriſti profectò præſens: figura ſanequàm accidens. Chriſtus hìc ſubſtantialiter adeſt, verùm ſe occulit: unde cùm eius ſubſtantia locetur ſub accidentium figura; ſpecies in Sacramento fulgent figura ſubſtantiæ.

1. Cor. 11. 24.

Piſſed.

Quomodò in Euchariſtia præſentia, & ſacrificij memoria?

Hebr. 1. 3.

Unde ibi Chriſti ſubſtantia & figura?

20 Quid mirum, ubi vel cœlis articulus novus, quòd ad articulum ſtuperet ridiculum tempus? Stupuit, cùm vidit in homine per Sacramenti communionem, tranſmutationem cœleſtem, & manere in Chriſto, qui pridem habitu inventus ut homo. *Ego claritatem, quam dediſti mihi dedi eis, ut ſint unum, ſicut & nos unum ſumus*: dixit aſſeclis Magiſter cœleſtis in cœnaculo, poſtquàm cibaverat ſacramento. In comœdia nova tractus mirabilis, ſed difficilis. Chriſtus & homo unum, dum ſuſcipitur latens ſub novitate accidentium? Utique: operatur per Sacramentum in anima, quod ex cibo facit vita: quare cùm ſubſtantia cibi convertatur in ſubſtantiam aliti; Euchariſtià, hominis cibo, dignè ab illo ſuſcepta, una profectò Chriſti & hominis ſubſtantia. Clareat modus. Diſtinguitur Pater cœleſtis à filio perſona; ſed non naturà. Conficit gratia Sacramenti, quod in divinis mirabile. Claritatem hominibus dat ut cum illo unum ſint; ſicut Pater & filius unum ſunt: quandoquidem eadem Chriſti & hominis ſubſtantia per Sacramentum, diſtinctione perſonarum. Vide ubi dudùm, à n. 27. *Tautolog.* 11. *n.* 30. & dicta, *Tom.* 3. *T.* 13. *D.* 4. *n.* 3. In rem Gregor. Magn. *Dum nos unum cum illo iam facti ſumus* (inquit lib. 27. in *Iob*, cap. 8.) *unde ſolus venit in ſe, illuc ſolus redit etiam in nobis: & is qui in cœlo ſemper eſt, ad cœlum quotidiè aſcendit.* Vitam dat Chriſtus in Sacramento, quia homo vivit propter Chriſtum; cæterùm ut remuneret obſequium; in ipſa vita etiam immutat modum. *Vita veſtra abſcondita cum Chriſto in Deo.*

Ioann. 17. 22.

Per ſacramentũ, Chriſtus & homo unum.

Greg. Mag.

Coloſſ. 3. 3.

Abſcondita? Cur ergo non manifeſta? Utitur urbanitate propter deſpectum temporis habitum; ut ſtudio amoris, amoris hominis gratificetur ſtudium: igitur ſi ſpecies, deſpectà temporis placet; vitam ipſam quam elargitur, in blandimen abſcondit. Dialecto noſtrà: *Dexando el disfràz del tiempo; por pagarle la fineza, la vida que le dà ſe la disfraza.*

21 *Vitales influxus aſſerat* (inquit Ptolom. lib. 1. de *Iudicijs*, cap. 12.) *ſingulari coniunctionì, quæ eſt aſpectus duorum in eadem domo.* Vita eſt in homine influxu Chriſti. Vitales influxus in Sacramento, quia reſpiciunt ſe mutuò. Sunt profectò iam unum per animarum nexum; & ſunt in eadem domo, manente Chriſto in eo, & homine in Chriſto, quia per eius gratiam, ſapit quæ ſursùm, nequaquàm quæ ſuper terram. Si hiſtrio tempus habitu cibo & potu graſſatur in mundo; cùm inimicis animæ expellitur, ſpuitur & exulat Sacramento: igitur cor hominis memor candoris; nec delirijs temporis in comeſſationibus, & ebrietatibus & impudicitijs. Perſeverat paſsionis memoria, atque Sacramenti gratia, queis haud appetuntur niſi cœleſtia. Sedulius lib. 5. à v. 34.

Ptolom.

Singulari coniunctione.

—— Nam corporis atque
Sanguinis ille ſui poſtquàm duo munera ſanxit,
Atque cibum potumque dedit; quo perpete nunquàm
Eſuriant, ſitiantque animæ ſine labe fideles.

Sedul.

DIDASCALIA VI.

Nulla iudicij iura, ubi iuſtitia à iudice vulnerata.

1 CEnſoris Romani inſigne erat ſtatera, iuſtitiæ nota: equidem perperàm cenſor de moribus iudicare valebit, qui ſine iuſtitiæ examine iudicaverit. Libra enim præfigitur coram oculis iudicis, ut ad iuſtitiam examinentur actiones.

Inſigne Cenſoris ſtatera.

Dirigitur quæ norma boni, quis limes honeſti;
Quænam membra ſui virtus diviſa domãdis
Obiectet vitijs, quæ pars iniuſta recidat.

Claud.

Inquit Claudian. *Panegyr.* Manlij Theodor. v. 95. Ita in varia, dum æqua, iuſtitiæ libra: quandoquidem non eſt libra, ſi non æqua. Emblemate ſignat Octavius Strada, *Tom.* 2. *Symbol.* 2. nimirùm, libra æqua lance, in cuius meditullio calathus, pulchris opimis fructibus ſuperplenus, cum lemmate: *Bonæ ſpei.* Iudex cauſarum quaſi cenſor exponitur, & ſimul libra in iudicium ſignatur: igitur bonæ ſpei erit, ubi cauſas iudicaverit: modò quàm æquus in illarum examine, pateat per fructus iuſtitiæ. Actiones deſcribit Stoicus, 2. de *Ira*, cap. 29. *De ſumma* (ait) *iudicaturo, tibi res ſine teſte non probaretur, teſtis ſine iureiurando non valeret: utrique parti dares advocationem, dares tempus, neque ſemel audires. Magis enim veritas elucet, quò ſæpius ad manum venit.* Sic iuſtitia ad quævis in æquilibrio: larvata verò, ſpecies iuſtitiæ; ſed ſine fructu: igitur iudice pravo, confugientes ad iuſtitiam, offendunt, ut offendant, iuſtitiæ larvam.

Strad.

Fructus iuſtitiæ ex iudicij æquitate.

Senec.

Partes iudicis.

2 *Cùm venerit Paraclitus* (alloquitur Dominus diſcipulis poſt noviſsimam cœnam) *arguet mundum de peccato & de iuſtitia & de iudicio.* Variè ac in diverſa hoccine teſtimonium expoſui: modò occurrit, nexus, quare obijcitur rerum longè diſsitarum, ut ſunt peccatum, iuſtitia, atque rationis iudicium? Longè utique à iuſtitia ac rationis iudicio legis tranſgreſsio: quomodò igitur in iudicio & iuſtitia erunt arguenda peccata? Fit ſæpeſæpiùs tribunal non iuxta regulas iuris, ſed iuxta affectionem iudicantis, iugulata iuſtitià, dum expoſita: in iudicioque fit de peccato argumentum; quia argumentum iuſtitiæ totum peccatum: ſiquidem ubi diſcutienda & iure & legibus cauſa, fit contra ius atque leges iudicium univerſum de iuſtitia. Olim *imago iuſtitiæ erat* (iuxta Chartar. in *Fortun.* fol. 310.) *nuda virgo, ſuper quadratum lapidem ſedens, æquatam manu alterà tenens bilancem, exertum alterà ſub ala enſem quodammodo occulens.* Exponamus ſingula. Nuda virgo Iuſtitia exponitur, ut ſit iuſtitia. Non nuda, iuſtitia non eſt, quia colorem fingit ius, ut ſpecies iuſtitiæ tantùm appareat, dum iudex non nudè iudicat: ſimulque nectuntur peccatum, iuſtitia & iudicium; quippe in iudicio iuſtitiæ habitu ſubornatur peccatum. Quò pulchriore ornamento iuſtitia compta, eò magis à iudicibus in tribunali corrupta. Pravi iudices pavent, ſi iuſtitiam nudam vident. Fugiunt ſic iuſtitiæ aſpectum: equidem ſi aliquando, aliquomodò amplectuntur; minimè ut ex iure colant, ſed ut virginem corrumpant, collocato peccato pro iuſtitia iniuſtiſsimo iudi-

Ioan. 16. 8.

Larvà iuſtitiæ perſonantur peccata.

Imago iuſtitię.

Chartar.

Non nuda, corrupta.

iudicio: igitur ubi in iuſtitia veſtis & veſtis; ſignum iuſtitiæ, iudicij & iudicis corruptionis. Intendit iudicum pravitas privato commodo, quòd iuſtitia non ſit virgo. Potitis voto, quæ integerrima virgo, apparet fœta, ac iudicijs parit monſtra: igitur nil præter monſtra poſſunt oriri a iuſtitia corrupta: tuncque quaſi iudicium prodit in lucem deteſtabile peccatum; quia à corruptione iuſtitiæ (qua tantùm iuſtitiæ coloratæ perpulchra ſpecies) è tribunalibus exeunt horridæ monſtroſitates.

Ex qua oriuntur mõſtra.

3 Tunc iudicium mundi & impietatis vaſtitas, quando earum princeps eijceretur foràs. Hoc iudicium à mundi Salvatore factum in cruce; quò nudus aſcendit tanquam in ſedile tribunalis, medius inter duos latrones. *Crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem Ieſum.* Nudus aſcendit, ut indicaret: *Poſtquàm crucifixerunt eum, diviſerunt veſtimenta eius.* Patet ibi iuſtitia virgo, iudice nudo: equidem ubi ad iudicium iuſtitiæ veſtis; iudicium pravum ut veſtiatur iudex: non ergo ornaretur in iudicio, ni in utroque eſſet corruptio: etenim quia iudicium obliquum nomen iuſtitiæ ſupponitur ad ornatum. Diverſa veſtimenta habuit Chriſtus in tractibus paſsionis: album, ſcilicèt, purpureum & proprium. Dum ſedet, ut iudicet; cur ſaltem datum ab Herode; vel militibus non habet, maximè ſpoliatus ſuis, medius inter duos latrones? Ut poſſet mundum & latrones iudicare rectè, iuſtitia & iudex obijciuntur nudè. Album veſtimentum & coccineum non erat proprium: patetque iudex nudus, ut in iudicijs conſtet etiam quàm rectus: equidem inter duo extrema acceptæ iniuriæ, vel proferendæ; ſatiùs quod ſit nudus in officio, quàm veſtitus ex alieno. Iniurias proprias patienter ſuſtinuit; cæterùm alijs factas iuſtus iudex iudicavit: non enim videretur iuſtus, damnans latrones; videntes in illo, iudice ſuarum cauſarum, purpureas alienas veſtes. Ornatus iuſtitiæ, eſt præiudicio ornatus ſententiæ, pravo iudicio; quippe conſtat ornatu. Nuditas iudicis, in iuſtitia ac in iudicio eſt ſignum integritatis; quoniam nec affectus præbuit velum, quo poſsit damnandos iuſtum latere iudicium: quandoquidem claruit rectè damnaſſe latrones; qui ita in iudicando nudus, ut veſte ablatâ, ſepararetur à ſuis.

Ioann. 19. 18.
Matth. 27. 37.
Luc. 23. 11.
Ioan. 19. 5.

Iudex, ut iudicet rectè, nudus adinſtar iuſtitiæ

4 Inter leges Locrenſium una erat: *In adulterio deprehenſo uterque oculus eruitur.* Ælian. 13. de *Var. hiſtor.* cap. 24. Filius Zeleuci, qui legem tulit, in crimen ac pœnam cecidit. *Cùm plerorumque ſententia eſſet* (inquit Ubbo Emmius, in *Locrenſ. Republ.*) *ignoſcendum filio temeritate ætatis lapſo, ob merita parentis, & hoc tota penè civitas clamaret; pater interceſsit, ac in gratiam ſuam filijque infirmari leges haudquaquàm paſſus eſt. Hoc verò Iudices popoſcit; ut ſiquidem gratiæ ſibi facere vellent, ut alterum oculum filio, alterum ſibi eruerent: idque obtinuit.* Singulare in Ethnico integritatis theatrum, ut propendeant homines in huiuſmodi ſtudium: equidem ſtudendum iuſtitiæ, etſi eruantur ſententiâ iudicis oculi. Hiſpanicè: *Ha de hacer juſticia aun con los mas amigos, aunque le cueſte las niñas de los ojos.* Ad rem Cicero, de Offic. lib. 3. *Deponit* (ait) *perſonam amici qui induit iudicis.* Amici poteſt relevare pœnam, ſed non remittere cauſam; eſtò dolor pœnæ præ amore tangat teneram pupillam oculi. Priùs vulnerandum cor, quàm privilegio vulneretur lex: igitur ſi aliquomodò indulgens prætermittit; indultus iudex facti à lege expoſitas pœnas pro officio luet: igitur patebit ad oculum quid punitum, quid indultum. Vernaculè: *Le ſaldrá à la cara.* In vera iuſtitia non eſt acceptio perſonarum; quæ quidem datur ubi intereſt privilegium, quo damnatur iudex à lege devians, atque obnoxium pœnæ iuxta legem non caſtigans: legem non videt, qui legem tranſit, quaſi non videret: ſemicæcus in iudicium ſedet, qui legem ex parte videt & ex parte præterit: Zeleucuſque partim retinet, partim amittit oculorum lumen; quia pœnam legis diviſit inter legem & amorem. Iuſtitia duobus oculis ornatur, duabus auribus, ut utraque parte audita, iudex ſit rectus; iuſtitiæ videns imaginem, reſpicientis & iuſtum & peccatorem. Qui dividit officia unoculus imperfectè videt, quoniam ad utrumque ut iuſtitia non attendit. Unde ex deformatione vultus iudicis, conſtat deformatio legis, atque ex lata ſententia læſa iuſtitia; quia Dominus interrogat iuſtum & impium, ut prodeat iudicium rectum. Zeleucuſque (ubi ob iudicij rectitudinem ſententia privatur oculo) deviat à recto iudicio; quoniam non plenè caſtigavit tranſgreſſorem, & iniuſtè ſe condemnavit innocentem. Legem ſanxit, & à lege implens receſsit; dum relinquentis amoris gloſſemate animadverſionem mitigavit, quam iuſtitia in legis tranſgreſſorem direxit: equidem ut rectum ſit de peccato iudicium, & in iudicio colore iuſtitiæ haud involvatur peccatum; tenor adimplendus legis, etſi pœna transfodiat præcordia iudicis.

Ælian.

Iudicium Zeleuci.

Ubi Emm.

Cicer.

Ex indulgentia ac diſpenſatione legis damnã iudicis.

Plectat, quã tunvis doleat.

5 *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum*: de Patre cœleſti aſſeverat Doctor Gentium. Nec filio parcit? Quid fecit? Peccatum non fecit, neque inventus eſt dolus in ore eius. Quæ non rapuit, exolvit. Si iuſtus & filius & dilectus non ſalvatur, impius & peccator ubi parebunt? Nil enim filius mali fecit, qui peccatum non noverat, ſed pœnam peccati uti ſponſor tolerabat. Peccata noſtra in corpore ſuo ſuper lignum pertulit, & iniquitates noſtras ipſe portavit.

Rom. 8. 32.

——— *Caſu tunc reſpondere vadato*
Debebat, quod ni feciſſet, perdere litem.

Horat. 1. Satyr. 1. v. 36.

Pro homine ſe vadem dedit, Patrem iudicem habuit; ſed mortem iuxta legem iudice patre ſuſtinuit: equidem interveniente legis decreto, atque iuſtitiæ iudicio, integrè irrogare debet pœnam qui iudex iuſtus; eſtò damnandus ſit filius, maximoperè dilectus. Haud inter hominem & filium dividit pœnam, ne vulneraret iuſtitiam. Pœna mors: de filio, hominis vade, in capite libri ſcriptum eſt, ut ipſe lueret, pro quo ſpopondit: paterque iudex filio proprio pro hominibus non pepercit; ut diſcant iuſtitiam, qui lege iudicant terram: equidem pro crimine inferendum ſupplicium, quanvis frangat pupillam oculorum. Innocens filius erat, ſed nocentis ſuper ſe crimina ſumpſerat, queis addicta mors, uti præſcripſerat lex. Diligebat iudex filium, ſed eius iuſtitiam implorabat erratum. Vel homo in mortem ducendus eſt, vel hominis vas. Ab homine non futura iuſtitiæ divinæ ſatisfactio, quoniam per hominem Deum perficienda redemptio: & licèt filium ſponſorem diligeret, filio proprio non pepercit, ſed pro omnibus nobis in mortem tradidit; quippe iuxta leges adimplenda iuſtitia, quantunvis pœna iudicis vulneret præ dilectione præcordia. Noſtrates vividè: *Ha de hacer juſticia, aunque le duela. Mandalo el Cielo, aunque le quiere tanto; y ſe hieran en èl pedazos del corazon.*

Et filium puniat.

Sine acceptione perſonæ.

6 Videamus ergo priuſquàm iuſtitia ſortiretur effectum, quale circa crucifigendum conſilium. Litigium ſummi momenti totius cunctorum ſæculorum negotij, cognoſcendum exponitur in Tabore, varijs pro ſuffragio conſulibus coram ſupremo iudice. Cauſa controverſiæ erat inimicitia antiquata, de procaci inobedientia hominis in deſpectum Numinis, quam tulit acerbè, & audacem offenſum inſenſum multavit morte; quouſque criminis eſſet purgatio, ut reconciliatione averſarum voluntatum intercederet indiſolubilis unio: interimque homo catenatus iacebat in carcere originariæ labis, ſub exactione ac tyrannide dæmonis, à quo ridebatur & profusè calamitas, dum miſer luebat impiæ deſertionis digniſsimas pœnas. Quanvis offenſus tacebat, iuſtitia vulnerata clamabat; equidem de iure proprio non cedit, quantunvis offenſus ultrò diſsimulet. Quapropter repetebat in vindicem atque vadem, quicquid exceſſus & ſumptus patebat ex fœminæ inordinato appetitu, cùm quodam die cum viro deliciaretur in horto. Homo erat reus, ſtipulator Chriſtus, qui tunc in monte præfulgebat glorioſus, cuius comites Petrus, Iacobus, & Ioannes; deſuper pater cœleſtis ut iudex, Moyſes & Elias aliundè allati, ſynedri etiam in maieſtate viſi. Siccine theatrum & litigium. Pro deciſsione cauſæ, audiantur ſuffragantium & refragantium ſententiæ.

Concilium pro cauſa hominum expedienda.

Panditur interea domus omnipotentis
Olympi:
Conciliumque vocat Divum pater atque
hominum Rex.

Virgil. 10 Æneid. v. 1.

7 A cœlo plauditur: conſilium Divis hominum de rebus habetur. Elias & Moyſes dixerunt, vindicem hominis in libertatem, ut eius excuteret ſervitutem, illi reſtituere vità profusà halitum vitalem, potiſsimè Auctorem vitæ; planiſsimè exceſſum eſſe. Ita enim *dicebant exceſſum eius*: etenim minoris incommodi videbatur, hominem in ergaſtuli horrore iacere; quàm pro improbo innocentem ignominiosè perire: maximè ingrato, & immerito, quando urbanè in prolubium faſtidioſæ fœminæ, à Conditoris gratuitò defecit fide; qui tot bonis cumulavit, cùm è pulvere erexiſſet. Quid ad hoc? *Dicebant exceſſum*, ſed quem Chriſtus uti ſponſor proculdubiò completurus. O divinus amor! Quippe ſponſor? Utique. Tantum opus videtur amori modicum, etſi miniſtri profiteantur exceſſum. Petrus cùm tantùm eſſet teſtis, voluit eſſe conſiliarius diremptionis. *Neſciens* dixit: teſti enim congruit cognita deponere, nequaquàm ſententiam ferre. Conſilium ergo: *Bonum eſt nos hìc eſſe.* Imprudens ſanè conſilium. Modò fieret, quod dicebat, ipſe cum alijs peribat. Verùm ſi regnat ambitioſus affectus; ſibi conſulit, eſtò clamet totus mundus. Quid quòd vel ipſe pereat, modò in mundo gloriam habeant? Bonum nobis ſic eſſe: igitur maneamus hìc. Dialecto noſtrà: *Noſotros eſtamos bien: y què importa lo demás?* Alius latet in propoſito color, qui quidem in miniſtris imprudentibus frequentior. Articuli cauſæ illo glorioſo theatro exponebatur hoc modo: Homo iacet, cauſa coram iudice pendet, offenſus tacet,

Luc. 9. 31.

Varia in cõcilio iudicia

Chriſto pro amoris ſtãma etiam exceſſus videntur modica.

Verſ. 33.

Sæpe miniſtri in conſilijs ſibi cõſulunt.

tacet, vas in lite ſummam innocentiam oſtendit. Nobis verò benè ſic: hìc & ſic maneamus benè. Aggregentur actiones litis, cumulentur leges, in his exponatur umbra, accedant gloſſemata, regerantur concilia, prorogetur ſententia, trahatur in poſterum, promittatur in craſtinum, interponantur expeditioni moræ, tametſi dies dicta iudicij, interimque capita litis decertent (Hiſpanicè: *Que las partes ſe dén de cabezadas*) ne conſiliarios tot ſæculis gravent, ne quid pro illis vel in illa fiat; modò nobis huiuſmodi gloria maneat, quippe bonum eſſe ſic, & bonum nobis hìc eſſe. Hoc Petri conſilium; ſed non conſilium, propter proprium commodum, quærens ſpecie gloriæ obſequioſus ſodales, quaſi conſuleret illis. Aptè dicitur, *Neſciens quid diceret*, dum iſtiuſcemodi ratiocinia proponeret: equidem ſumma neſcientia, atque conſcientia corrupta, propter iudicum quietem & otioſitatem, nullam cauſarum decernere expeditionem.

Summum partibus incommodum, dilatio in expeditione cauſarum.

8 Præſes ſenaculi erat ſponſor, cui incumbebat vadimonij moleſtiſsimus labor. Verum eius votum? Toto iure ſuffragium. Ad tenorem ſcripturæ voluntatem aptat: equidem licèt exceſſus, *completurus erat.* Haud aliud conſilium deciſionis, etſi videretur iudex. Complendum ſemel prolatum iudicium iuxta ſcripturam ac amuſsim legum. Sententia in concilio eſt, quòd fideiuſſor tradatur, ut homo vivat, in mortem; etſi ſententia retorqueatur in iudicem. Iudex è ſe nudè ſeparatus, iudex rectus. Sic ſancio, dicit Chriſtus, vel ſic cœli ſententiæ ſubſcribo. Veniat mors, quippe lex eſt, iuſtèque fit, pro debitore pati debiti ſponſorem, quanvis ſententia fulminetur in ſenaculi præſidem. Arriſit ſententia cunctis, etſi præſidis intercederet mors, & loquebantur de exceſſu, quem completurus erat in Ieruſalem. Diſcite iuſtitiam.

Ubi ſupr.

Iudex iuſtus vel in ſe torquet ſuffragium.

Iuvenc. 3. v.335.

Huius iuſtitiam iuſto comprehendite corde.

Præterea. In gloria erat Chriſtus, dum homo clamabat graviter obæratus, quin quid haberet, quo debitum ſolveret, ni iuſtitia bona eximia ſponſoris ſequeſtraret. Sponſor amittebat & honorem & vitalem in cruce halitum, modò ſolveret debitum: de ſeque decernit executionem decreti, fulminati à cœlo; quantunvis innocens moriatur in ligno. In gloria erat, & propter debitorem à gloria deſcivit. Periret homo, modò in gloria maneret. Eius innocentia erat bonum commendabile, quòd tantùm ſibi mors innocentis ſponſoris, bonum commune: at cùm iuſtitiæ ſtudeat; ut vel hominis vincti innocens debitum ſolvat, abdicit glorioſè thronum, propter bonum publicum.

Bono conſulat publico, non privato.

9 Denique propriùs ad Didaſcaliæ propoſitum. Apertum ergo in cauſæ expeditionem ſenaculum, quo Chriſtus gloriæ nitore, & miniſtri viſi in maieſtate. Innotuit cauſa, & lata in innocentem mortis ſententia, dum Petrus teſtis ambiebat manſionis commoda. *Hæc autem illo loquente, vox facta eſt de nube dicens: Hic eſt Filius meus dilectus.*

Verſ. 35.

Et vox è medio lucis manifeſta cucurrit:
Unicus hic meus eſt natus, mea ſola voluptas.

Iuvenc.

Succinit Iuvenc. d. v. 333. Enthuſiaſmicè Virgil. 7. *Æneid.* à v. 141.

Hic Pater Omnipotens ter cœlo clarus ab alto
Intonuit: radijſque ardentem lucis & auro
Ipſe manu quatiens oſtendit ab æthere nubem.

Virgil.

Quare igitur filij plauſus, poſtquàm ex cauſa in mortem crucis deſtinatus filius? Ut recta ſit intentio iudicis, quando ſententia fertur ad formam legis. Solet eſſe ſententia recta, ſed intentio prava, tendens in dedecus affecti ſupplicio, à lege atque iure illato: plauditurque uti dilectus filius, qui à iudice cruci, delinquentis ſponſor deſtinatus; tùm quia claret iudicium rectum, dum patientem iudex reſpicit uti filium; tùm quia ſupplicio ſatiſdatur iuſtitię, cæterùm cum patientis debito honore. At hoc aliàs, *Hic eſt filius meus dilectus*: dicitur à Patre; poſtquàm diſceſſerunt, qui de exceſſu locuti. Si audiſſent Patris vocem, cùm filium gratum vidiſſent & innocentem; forſitàn in ſententia ferenda, eſſent obliqua quaſi ſine libertate ſuffragia, nec dicerent ad amuſsim iuſtitiæ, caventes conſilio, ne diſplicerent Patri: & poſt illorum diſceſſum, dirigit gloriam in filium; ut habentes pleniſsimam libertatem, in tractu ſententiæ, fulminarent ſententiam iuxta rationem. *Auditâ cauſa, excuſsiſque omnibus petit Cæſar* (inquit Seneca 1. de *Clement.* cap. 15.) *ut ſententiam ſuam quiſque ſcriberet; ne ea omnium fieret, quæ Cæſaris fuiſſet.* Hic anfractus iudicibus frequens, cùm præſes prior illis ſententiam dicit: filiuſque poſt ſententiam iudicum à patre plauditur; ne blandimine, aut neceſsitate ductos id ſentire videretur. *Hic eſt filius meus dilectus.* Vocem dederunt nubes. Signa dedit genitor, dum filio pro homine definitus crucis labor. Aptè ſubdit Se-

Quæ optima iudicis intentio, vel in capitali ſupplicio.

Iudicũ Præſes prior nõ proferat ſententiam.

Senec.

Idem.

neca. *Nemo dubitaret, quin reus meritó damnatus eſſet, quem pater damnare potuiſſet, qui odiſſe non poterat.* Suum amorem exprimit in filium dilectum pater cœleſtis; & etiam quàm ſtudioſus ſit iuris, ſortiente effectum ſententia iuxta præſcripta: igitur decrevit, quod penderet é ligno crucifixus, quanvis filius & dilectus.

Iuſtitiæ ſententia vel in chara pignora.

10 Ita iudex & iuſtitia nuda: aliter exertum enſem altera ſub ala ſervat; quippe ubi iuſtitiæ in quietem ac pacem iuxta leges expectatur modus, in decretis effulget acutus gladius. Alæ illi ſunt datæ, ut pravum iudicem poſsit perniciter fugere, dum citra iura affectu tantum promulgatur ſententia, ſedente in tribunali pro iuſtitia iniquitate; contraria dictante lege: alaſque iuſtitia aſſumit, & fugit, dum iudex pravus opprimit vulneribus innocentiam; quippequàm primum vulnus contra iuſtitiam. Alæ ſunt datæ, ut citò expeditio fiat in lite, nec amplificetur cauſa, ut iuſtitiæ titulo ſint partium diſpendia iudicis commoda: quandoquidem ſi ex pluma iudicum veſtes; litigantes frequenter vivunt implumes. Illi alæ, nequaquam iudici; quippe prævalet iniquitas, modò ornatu iuſtitiæ ſumpſerit alas. Alæ iuſtitiæ, calamus ut illius ſubſcribat decreta, iudici; cuius honor in munditia calami: igitur in rubrica deformi ſine diſcrimine accuſamus manum; ſi calamus habeat pilum. Non calamus ut arundo in piſcatura, quæ inclinatur ad gravem, & recta trahit piſcem levem. Malum utrumque oſtenditur, ſi trahit aut trahitur: etenim ſi trahit, exercet arte tyrannidem: ſi trahitur nequit obſervare rectitudinem. Gladium ſub ala habebat imago iuſtitiæ. Patet quòd tantùm imago; quippe Iuſtitia habet gladium in manu, non in ſinu. Pinxit ad iuſtitiæ imaginem iudex pravus, quod fovet malignè pectus: equidem cùm titulo venerando, cordis maligni deauretur amaritudo; celatur gladius ſub ala iuſtitiæ, ut infigatur acies ſine cautione: quandoquidem pro iuſtitia in rectiſsima cauſa, occurrit è ſinu acuminata ſica. Adinſtar Scyllæ, mulier formoſa ſupernè, ſubtùs canes rabidi & lupi.

Iuſtitia cur alata?

Conditio pravi iudicii.

Ovid. 14. *Metam.* fab. 1.

Statque canum rabies, ſubiectaque terga ferarum.

Alæ dantur in patrocinium: iuſtitia, ne leges vulnerentur, habet gladium: à iudiceque pravo collocatur in ſinu; quopiam quærentibus in iuſtitia protectionem; occurrit iudex in vulnus, peracutum figens enſem.

11 Vocatur à Davide honorandus Urias. Semper à proceribus nimis ſuſpicioſa urbanitas: equidem quod ſplendet tanquàm honor, ſolet eſſe pectoris æſtuantis furor; cuius in riſu aurum frequenter tendit in dolum. Non omnis honorificentiæ ſtudium, amoris eſt ſignum. Vide Ambroſ. *lib.* 10. in *cap.* 22. Luc. In omnibus Regibus urbanitas extimeſcenda eſt. Non eſt gratia, ſed ſub larva favoris meditata ſævitia. Vid. Marc. Senec. *Suaſor.* 1. Lucium in *Thyeſt.* qui *Epiſt.* 4. ſubdit: *Contumelioſam humanitatem pati.* Sine intuitu in cogitatas inſidias, haud facilè cedit auctoritate maieſtas. Unde de Philippo Amynthæ, qui riſu & dolis inſidiatus Græcis, dicit Achill. Bocch. *Symbol.* 25.

Principum comitas & nimia gratia nonnunquam ſuſpicioſa.

Senec.

Suſpecta eſt iurè comitas ſupervi.

Ach. Bocch.

Adinſtar ſalamandræ dum Uriæ David inſidioſe favet, virus lacteum ore vomit. Ex exercitu in aulam tranſtulit, de rebus bellicis panurgus conſuluit; & ut cunctis pateret, à Principe quàm dignatus; ſecutus eſt eum cibus regius. Videbatur viri pretium, eum ſolùm eſſe regis conſiliarium; ut diſceret ab eo an rectè ageretur in regimine militum, & quomodò adminiſtraretur bellum: aliàs ni conſtaret agi iure, regi lege; corrigi ab ipſo tanquàm à ſupremo iudice. Hoc eſt tribunal iuſtitiæ? Hoc in ducem fortiſsimum amor? Hoc ſtrenui militis honor? Hoc iudicis regis pudor? Hoc utique vafricies pectoris barbari: equidem quæ foris deaurata uti maxima gratia, erat in pectore propudioſa perfidia. Honorem videbatur conferre, dum conatus inſidiari: equidem cùm pro iuſtitia auſpicatrice, & occultum ſub ala in iudice inveniſſet gladium; favoris ſumens atque iuſtitiæ velamen, abſtulit vitam, qui ſurripuerat honorem. Iuſsit Princeps interfici, qui eius ſtudebat tam ſaluti, quàm honori; confecto embolio iuſtitiæ & honoris titulo: quandoquidem ex ſynceritate fideli accedentis ad tribunal nobile, regium; iudex arte doloſà perfidè confecit iaculum.

2. Reg. 11. 7.

Quæ videtur gratia latet perfidia.

12 Pende modò in Didaſcaliæ inſtitutum ſtylum Scripturæ, iuſtitià tantùm colore. *Miſsit David á Ioäb, dicens: Mitte ad me Uriam.* Hebr. *Præcepit Ioäb mittere ad ſe Uriam.* Cur ergo ſi mandatum Ioäb ſub tenore præcepti

Verſ. 6.

cepti ; à vulgato dicitur huiuſmodi miſſionem Davidem non præcepiſſe ? Ex Tautologiæ textu elucebit difficultatis ſolutio. *Præceptum præceptum* dicitur : indicatur eſſe poſſe præcepta ſine præcepto. Non præcipitur , quòd præcipitur, modò iudex præcipiat extra legem , iuris excludens in præcepto directionem: quandoquidem in decretis nulla præcipiendo præcepta ; quia non præcepta vulnerata iuſtitiâ. Quicquid iuxta legem iubent Reges , vim habet iuris : quando delirant , ipſa præcepta ſunt iura furentis : Davideque prę laſcivia furente , nullo modo dicitur in pręcepto præcepiſſe ; quia demonſtrans auctoramine in iuſtitiæ reſpectum , adverſus ipſam iuſtitiam in ſinu fovebat gladium. *Apud Lacedæmones iuxta Ephororum ſyſſitium* (ſenaculum , ait Plutarch. in *Cleomen.*) *Timoris fanum dedicatum fuit.* Videbatur aptius iuxta ſedes iudicum Quietis, Pacis , vel Felicitatis ſacellum ; expeditis ab Ephoris cauſis , iuxta regulas iuris : imagoque obviat formidinis & timoris , iuxta tribunal iuſtitiæ , quo in quietem civium dirimuntur cauſę: quia ſępe ſolicitantibus iuſtitiæ integerrimum decretum , ſub toga iudices ſervant in vulnera gladium. Quidni timor ſi vulnus imminet ? Fovet timorem , an titulo iuſtitiæ vibretur fulmen. Videtur iudex intentione bonus , ſed latet gladius. Apparet ſenſus compos in cauſa iuris , ſed cenſet in vulnus legis. Unde huiuſmodi inſtabilitas , ſi recta iuſtitia in cauſam rectam?

3. Reg. 2. 43.

A iuſtitia non præcipitur , quo vulneratur.

Plutarch.

Iuxta iuſtitiæ ſenaculum , timoris ſacellum.

Rurſùs rurſùs mentis ſenſus
Mutatus ſecundum auram.

Euripid. in Electr. v. 1201.

TAU-

TAUTOLOGIA SECUNDA.

ÆDIFICANS ÆDIFICAVI DOMUM.

3. Reg. 8. v. 13.

EXPOSITIO LITERÆ.

1 OCCURRIT inter Mundi mirabilia mirabilius , Templi Salomonici , videlicèt , opus : igitur ut terminus artis , pulchritudinis & opulentiæ , cuncta ſuperavit eximiè : intra illud tota continebatur venuſti orbis elegantia; & extra illud, etiam pulcherrima, nihil omnia. Quæ diviſa famigerata mundus præconizavit , collecta fuere in ſtuporem mirantium.

Templum Salomonicum , opus eximium.

Invicta quicquid condidit manus, cœlum eſt.

Martial.

Magnificentiæ vera admiratio extat Epheſiæ Dianæ templum (ait Plin. *lib. 36. cap.* 14.) *ducentis viginti annis factum à tota Aſia. Summa miracula , epiſtylia tantæ molis attolit potuiſſe. Difficillimè hoc contigit in limine ipſo , quod foribus imponebat: etenim ea maxima moles fuit, anxio artifice, mortis deſtinatione ſupremà* (Mirum, ſi fabula non ingereretur) *Traduntque , in ea cogitatione feſſum nocturno tempore in quiete vidiſſe Deam , cui templum fiebat , hortantem ut viveret : ſe compoſuiſſe lapidem : atque ita poſtero die apparuit , pondereque ipſe correctus videbatur.* Plaudit Callimachus Hymn. in *Dian.* v. 248.

Diana Epheſina.

Plin.

Circa ſtatuam quam Amazones erexerant,
Ædificatum lati fundi templum eſt,
Quo nullum divinius aſpiciet Oriens,
Neque ullum opulentius.

Callimach.

Quid cum templo Salomonis ? Conſummatum in brevi , explevit tempora multa , igitur ſeptem annis , ſeptemque menſibus conſummatum eximium mirabile opus : 3. *Reg.* 6. à v. 37. labore & induſtria 180. mill. virorum , ultra ſervos Hiram Tyri Regis , qui iuxta Euſeb. 9. de *Præparat. Evangel.* cap. ult. fuere octoginta mill. eodemque numero Ægyptij, miſsi à Pharaöne , quorum ſumma , 240. mill. exceptis præpoſitis operum , qui trium millium & *trecentorum* numero , ut dicitur , *cap.* 5. 16. Nec cæſpites , eò quòd 2. *Paralip.* 2. 18. Sexcenti dicantur : igitur ex his trecenti erant præſides præſidum 3300. mill. queis completur ſexcentorum ſupra tria millia. Ita Vatab. Caietan. Salian. & Alapid. Totum deſcribitur loc. cit. à v. 17. *Inventi ſunt centum quinquaginta tria millia & ſexcenti : fecitque ex eis ſeptuaginta millia , qui humeris onera portarent ; & octoginta millia , qui lapides in montibus cæderent : tria autem millia & ſexcentos præpoſitos operum populi.* Unde patet trecentos, horum præpoſitos fuiſſe, uti dicitur loc. cit. *Reg.*

2. Paral. 2. 18.

Quot operarij in templo Salomonis?

2 In huiuſmodi fabrica verum , quod in Dianæ baſilica , ut commendaretur, fictum. Divinà providentià factum eſt (inquit Theodoret. hic *quæſt.* 21. 22.) *ut eiuſmodi ſuà ſponte nati lapides , adeo ut ad eos compingendos nullo ferro opus fuerit , ſed abſque ulla arte ædificandi inter ſe aptè coniungerentur.* Idem referunt Procop. & S. Ephrem ſerm. de *Margarit. pretioſ.* Pined. lib. 5. de *Reb. Salomon.* ſect. 15. n. 91. Alap. & Iſidor. Clar. Reſpuunt enim , ut par eſt , nugas Rabbinorum , aſſerentium lapides ad lubitum ſanguine vermiculi (*Samir.* ſeu *Ianni*, cuius conditionem novit Salomon includens pullum Struthionis in vitrum , quod ſanguine Samir à parente ſtatim fractum. Meminit Lyran. in *Ezech.* 3. 8. & R. Maimon.) ſecari , quemadmodùm cryſtallus adamantis cuſpide frangitur. *Samir* enim in Hebr. *Adamas* dicitur , & exponi quit ſubintellectà notà comparationis : ſcilicèt , ſicut dividitur æqualiter recta lineà vitrum , cryſtallùſve adamantis virtute ; haud aliter in lapidicinis inveniebantur dolati & politi lapides , potiſsime Dei providentià in opus hoccine mirabile vigilanter intendente. Totum opus magis Deo , quàm Salomone archi-

Theodor.

Vermiculi Samir conditio.